

Dr. GARY CHAPMAN este unul dintre cei mai renumiți consilieri din lume când vine vorba de probleme de familie.

Dărinește o diplomă de licență și una de master în antropologie, obținute la Wheaton College și Wake Forest University. A susținut un doctorat la Southwestern Baptist Theological Seminary și a absolvit o serie de cursuri postuniversitare la University of North Carolina și la Duke University.

De aproape cincizeci de ani, susține în fața unui larg auditoriu conferințe pe teme de mariaj și de educație a copiilor și oferă în ședințe private consiliere pentru cupluri.

A publicat zeci de cărți, faimoase fiind cele din seria „Cele cinci limbaje” – devine bestselleruri și extinse ca tematică, pentru a include nu doar pentru cupluri, ci și pentru persoane singure, adolescenți, copii și părinți.

Este realizatorul unei emisiuni radiofonice intitulate „A Love Language Minute“ și gazda unui program de sămbăta dimineată cunoscut sub numele de „Building Relationships with Dr. Gary Chapman“, ambele fiind difuzate prin intermediu a peste 400 de posturi de radio din SUA.

Dr. Chapman este pastor asociat în cadrul Calvary Baptist Church Winston-Salem, Carolina de Nord. El și soția sa, Karolyn, sunt căsătoriți de mai bine de cincizeci și cinci de ani și au doi copii.

Gary Chapman

Cele cinci limbaje ale iubirii pentru adolescenti

CUM POTI SĂ-TI EXPRIMI IUBIREA FATĂ DE CEI TINERI

Traducere din engleză de
IOANA-GABRIELA DUMITRESCU

vei obține în cadrul unei relații de încredere și respect reciproc. În fiecare zi, în cadrul unei relații de încredere și respect reciproc, vei obține în cadrul unei relații de încredere și respect reciproc.

Oricare ar fi limbajul dumneavoastră, nu este nicio problemă. E posibil ca prietenul să te exprime iubirea și să împărtășească cu tine sentimentele și ideile sale. Această filosofie este un lucru pe care nu îl pot să-l descredem. Când fiecare vorbește la fel de mult, în același cadru, suntem că ne cunoaștem și că cunoaștem și că cunoaștem și că cunoaștem.

Cuprins

Introducere	11
Mulțumiri	9
Capitolul 1 Ce înseamnă adolescență astăzi	17
Capitolul 2 Esențialul: iubirea părintilor	32
Capitolul 3 Primul limbaj al iubirii: cuvintele de încurajare	49
Capitolul 4 Al doilea limbaj al iubirii: contactul fizic	73
Capitolul 5 Al treilea limbaj al iubirii: timpul acordat	93
Capitolul 6 Al patrulea limbaj al iubirii: serviciile	122
Capitolul 7 Al cincilea limbaj al iubirii: darurile	139
Capitolul 8 Cum descoperiți limbajul de iubire al adolescentului	161
Capitolul 9 Mânia și adolescentii	182

Capitolul 10	Iubirea în familiile monoparentale și în cele recompuse	210
Capitolul 11	Iubirea și dorința de independență	247
Capitolul 12	Iubirea și nevoia de responsabilitate	272
Capitolul 13	Adolescenții și iubirea în pofida eșecului	299
<i>Epilog</i>	319	
<i>Pentru adolescenți: testul celor cinci limbaje ale iubirii</i>	323	

Capitolul 8 vă ajută să descoperiți limbajul primar de iubire al adolescentului dumneavoastră – cea mai eficientă metodă de a-i umple cu iubire rezervorul emoțional.

Către final vom aborda câteva aspecte cruciale: independența adolescentului, stabilirea unor limite adecvate, gestionarea mâniei și cum îl puteți ajuta pe adolescent să treacă peste un eșec – totul prin filtrul iubirii. De asemenea, o secțiune specială este dedicată familiilor cu un singur părinte și celor care includ părinți vitregi.

În opinia mea, dacă nevoia emoțională de iubire a copilului este satisfăcută pe parcursul adolescenței, acesta va putea străbate apele schimbării și, odată ieșit din vâltoare, să fie un Tânăr sănătos. Majoritatea părinților împărtășesc această viziune. Cred că este și viziunea dumneavoastră. Să ne cufundăm, aşadar, în apă, să intrăm în lumea adolescentilor și să descoperim provocările și ocaziile de a le comunica dragostea noastră.

GARY CHAPMAN

Winston-Salem, Carolina de Nord

CAPITOLUL 1

Ce înseamnă adolescența astăzi

ADOLESCENȚII nici măcar nu existau acum șaptezeci de ani... oarecum. Cel puțin nu erau percepți ca generație distinctă, această separare fiind relativ recentă. Termenul *teenager* (adolescent, *n. trad.*) a început să fie folosit pe scară largă în perioada celui de-al Doilea Război Mondial. Deși de la apariția „oficială“ a primilor adolescenți pe scena societății au avut loc numeroase schimbări, există destule asemănări între adolescentii anilor 1940 și cei ai secolului XXI.

De la stadiile incipiente ale culturii adolescentilor până la versiunea contemporană a acesteia, temele fundamentale au rămas aceleași: *independență și identitatea proprie*. De-a lungul anilor, în societatea americană adolescentii și-au căutat neobosiți identitatea, încercând în același timp să își asigure independența față de părinți. Niciodată dintre aceste teme nu a avut prea mult răsunet până să „apară“ adolescentii.

Înainte de era industrială, adolescentii munceau în fermele părinților până când se căsătoreau și primeau sau moșteneau propria bucătă de pământ. Identitatea nu

reprezenta o năzuință a adolescentului, care devinea fermier de îndată ce era suficient de mare ca să lucreze la câmp. Băiatul sau fata erau copii până la căsătorie, moment în care copilul devinea adult.

Căutarea independenței și a identității

Până la începutul anilor 1940, independența adolescentului era de neconcepție înainte de căsătorie. Însă industrializarea a adus cu sine numeroase schimbări în acest sens – identitatea depindea de alegerile personale mai mult ca oricând. Adolescentul putea învăța o meserie și putea lucra într-o fabrică, devenind astfel mecanic, țesător, cizmar etc. Independența începea și ea să devină o realitate, întrucât găsirea unui loc de muncă însemna de multe ori mutarea în satul vecin, unde, cu banii câștigați, se putea obține o locuință departe de părinți. Prin urmare, schimbările culturale mai ample au constituit contextul în care a început să se formeze cultura adolescentilor.

Începând cu anii '40, adolescentii au urmat acest model de dezvoltare a independenței și a identității, însă într-o lume care se schimba rapid. Rând pe rând, electricitatea, telefonul, automobilul, radioul, avionul, televiziunea, computerul și internetul au extins posibilitățile de a dezvolta noi moduri de căutare a independenței și a identității. Adolescentul contemporan trăiește într-o societate cu adevărat globală. Este interesant de remarcat că, în pofida acestui fapt, el rămâne concentrat asupra propriei persoane – identitatea lui, independența lui. Acest subiect va fi discutat pe larg ulterior.

CE ÎNSEAMNĂ ADOLESCENȚA ASTĂZI

Locurile în care adolescentul își exprimă independența și identitatea s-au schimbat în timp, dar mijloacele de exprimare au rămas în esență aceleași: muzica, dansul, îmbrăcămintea, obiceiurile la modă, limbajul și relațiile. De pildă, genul muzical s-a diversificat de-a lungul vremii, de la big band la rhythm and blues, rock and roll, folk, country, heavy metal, rap și aşa mai departe. Adolescentul de astăzi are o gamă mult mai variată de opțiuni. Un lucru e sigur: în orice situație, gusturile muzicale ale adolescentului vor fi diferite de cele ale părinților săi – este vorba despre independență și identitate. Acest principiu se aplică și în celelalte domenii ale culturii adolescentilor.

Așadar, ce caracterizează cultura contemporană a adolescentilor? Care sunt asemănările și deosebirile dintre adolescentul din familia dumneavoastră și generațiile anterioare de adolescenti?

Atunci și acum: cinci asemănări

1. Confruntarea cu schimbările fizice și psihice

Principalele provocări cu care se confruntă azi un adolescent sunt foarte asemănătoare celor care au definit și adolescența dumneavoastră. În primul rând, provocarea de a accepta schimbările care au loc în corp și de a se adapta la ele. Brațele și picioarele, extremitățile corpului, toate cresc, uneori într-un ritm inegal, ceea ce generează o nouă realitate: „stângăcia adolescentului“ (o posibilă sursă de stânjeneală pentru acesta). Se dezvoltă, de asemenea, caracteristicile sexuale, ceea ce poate provoca atât entuziasm, cât și anxietate. Si ce părinte nu a suferit de fiecare dată când și-a văzut copilul luptându-se cu cel mai nemilos dușman, acneea?

Aceste modificări fiziologice stârnesc o mulțime de întrebări în mintea adolescentului. „Devin adult, dar cum o să arăt? Oare voi fi prea înalt sau prea scund? Dacă o să am urechile clăpăuge? Dacă voi avea sânii prea mici? Și nasul, cum o să fie? Am picioarele prea mari? Sunt prea grăsă sau prea slabă?“ Șirul întrebărilor continuă la nesfărșit în mintea adolescentului aflat în plin proces de dezvoltare. Modul în care răspunde acestor întrebări va avea un impact pozitiv sau negativ asupra identității sale.

Odată cu dezvoltarea fizică apare și un puseu de „creștere intelectuală“. Adolescentul își creează un nou mod de gândire. În copilărie, gândirea se bazează pe evenimente și acțiuni concrete. Adolescentul începe să utilizeze în gândire concepte abstracte precum cinstea, loialitatea și dreptatea. Această gândire abstractă aduce cu un univers largit al posibilităților nelimitate. Adolescentul are acum capacitatea de a reflecta la mijloacele prin care se poate schimba o anumită situație, la caracteristicile unei lumi fără războaie sau la modul în care și-ar trata copiii niște părinți înțelegerători. Universul posibilităților extinse deschide tot felul de uși pentru identitatea proprie. „Aș putea să mă fac neurochirurg sau pilot sau gunoier“, își dă seama adolescentul. Posibilitățile sunt nelimitate, iar Tânărul se poate imagina în diverse medii profesionale.

2. Vârsta rațiunii

Adolescența este și o perioadă a afirmării rațiunii. Tânărul are acum capacitatea de a gândi logic și de a-și da seama care sunt consecințele diverselor lui atitudini. Această logică se aplică nu doar proprietiei judecăți, ci și raționamentelor părinților. Vă dați seama de ce adolescentul poate fi

perceput adesea ca fiind „combativ“? De fapt el își dezvoltă abilitățile mentale. Dacă părinții înțeleg acest lucru, pot avea discuții semnificative și interesante cu copiii lor. În cazul în care nu înțeleg, relația poate deveni conflictuală, iar adolescentul se va vedea nevoit să-și încordeze în altă parte mușchii intelectuali abia descoperiți. Datorită acestei explozii a dezvoltării intelectuale și a acumulării de noi informații, nu de puține ori adolescentul se crede mai inteligent decât părinții săi și, în anumite privințe, poate că are dreptate.

Nivelul său avansat de gândire îl aduce pe adolescent într-o nouă zonă, plină de provocări: cea a relațiilor sociale. Schimbul de „idei“ cu cei din generația sa și ascultarea punctelor de vedere ale acestora dau naștere, pe de o parte, unor noi niveluri de apropiere și, pe de altă parte, unor relații potențial conflictuale. Astfel, formarea de găști (grupuri sociale închise, cu un număr redus de membri) are de-a face cu comuniunea de idei intelectuale mult mai mult decât cu hainele sau cu culoarea părului. Asemenea adulților, adolescentii tind să se simtă mai confortabil în preajma unor persoane care sunt de acord cu ei.

3. Confruntarea cu moralitatea și valorile personale

Capacitatea intelectuală de a analiza logic idei și acțiuni și de a prevedea consecințele anumitor convingeri dă naștere altei provocări căreia adolescentii trebuie să îi facă față frecvent: aceștia analizează sistemul de concepții cu care au fost crescuți și stabilesc dacă respectivele concepții sunt demne de a fi însușite sau nu. „Viziunea părinților mei despre Dumnezeu, moralitate și valori este corectă?“ Cu astfel de dificultăți trebuie să se confrunte fiecare

adolescent. Dacă nu îi înțeleg lupta, părinții ajung adesea să aibă o influență negativă și chiar să-l determine pe adolescent să se îndepărteze.

În momentul în care fiul sau fiica le adreseză părinților întrebări despre concepții fundamentale, niște părinți înțelepți, care le vor primi cu bunăvoieță, vor încerca să răspundă cinstit fără a fi autoritari și încurajând copilul să exploreze în continuare acele idei. Cu alte cuvinte, vor fi deschiși la un dialog cu adolescentul despre convingerile pe care ei le-au adoptat de-a lungul timpului. Dacă, dimpotrivă, părinții resping întrebările adolescentului și chiar îl fac să se simtă vinovat pentru îndrăzneala de a se fi gândit că părerile lor ar putea fi greșite, Tânărul se va vedea obligat să își exprime îndoielile în altă parte.

4. Gândurile legate de sexualitate și căsătorie

O altă provocare importantă pentru adolescent o reprezintă faptul că acesta începe să își înțeleagă propria sexualitate, aflând în același timp care sunt rolurile sociale ale bărbatului sau ale femeii. Ce se cuvine și ce nu se cuvine în relațiile cu sexul opus? Ce se cuvine și ce nu când vine vorba despre propriile gânduri și dorințe sexuale? Aceste întrebări, ignorate adesea de părinți, nu pot fi ignoreate de adolescent.

Sexualitatea adolescentului, care începe să se facă simțită, este parte din el, iar relațiile cu sexul opus sunt o realitate omniprezentă. Majoritatea adolescentilor visează să se căsătorească și să aibă o familie într-o bună zi. În cadrul unui sondaj publicat acum câțiva ani, unor adolescenti li s-a cerut să ordoneze mai multe aspecte importante ale viitorului lor și „86% au afirmat că o familie stabilă va fi

CE ÎNSEAMNĂ ADOLESCENȚA ASTĂZI

cel mai important reper în planurile lor de viitor”.¹ Acești tineri petrec multe ore gândindu-se la călătoria care îi așteaptă, de la începuturile adolescenței până la acea căsnicie stabilă și până la familia dorită.

Părinții care vor să ajute se vor folosi de firescul conversațiilor în familie pentru a aborda subiecte legate de sexualitate, întâlniri și căsătorie. De asemenea, îl vor îndruma pe adolescent spre publicații și site-uri adecvate, care să li se adreseze la nivelul lor, oferind în același timp informații practice și pertinente. Pentru adolescenții implicați în asociații religioase sau de tineret, adulții prevăzători și preoții a căror activitate este dedicată tinerilor oferă deseori cursuri care abordează sexul, relațiile și căsătoria. Astfel de întuniri asigură un context social în care adolescenții au posibilitatea să învețe și să discute deschis, prietenește, despre această latură importantă a dezvoltării lor.

5. Un viitor sub semnul întrebării

Mai există o provocare comună pentru adolescenții de ieri și de azi: confruntarea cu întrebarea „Ce fac cu viața mea?” Această întrebare implică alegerea unei meserii, dar este mult mai profundă. De fapt, este o întrebare spirituală: „În ce merită să îmi investesc viață? Unde voi găsi mai multă fericire? și unde pot aduce eu cea mai mare contribuție?” Oricât de filozofice ar putea părea aceste întrebări, pentru adolescenții noștri sunt de o realitate de netăgăduit. Mai întâi, ei trebuie să răspundă la întrebări precum: „Oare să merg la facultate? Dacă merg, unde mă înscriu? Să intru în

¹ YOUTHviews 6, nr. 8, aprilie 1997, p. 3. YOUTHviews este o publicație a Institutului Internațional „George H. Gallup”, Princeton, New Jersey.

armată? Dacă fac asta, ce armă să aleg? Sau să mă angajez? Pe ce fel de post?“ Desigur, adolescenții înțeleg că toate aceste alegeri duc undeva. Există ceva dincolo de pasul următor, pas care va influența cumva destinația lor finală. O provocare redutabilă pentru aceste minți tinere.

Dacă doresc să le fie de ajutor, părinții le vor împărtăși câte ceva din propria luptă, din bucuriile și dezamăgirile pe care le-au trăit chiar ei. Ca părinte, nu aveți cum să îi oferiți fiului sau fiicei dumneavoastră răspunsuri simple și nici nu ar trebui să faceți asta, dar puteți să le încurajați căutările și eventual să le prezentați persoane din diverse domenii de activitate, care să le vorbească despre parcursul lor. Îl puteți îndemna pe adolescent să apeleze la consilieri vocaționali, atât la liceu, cât și, mai târziu, la universitate. În esență însă, trebuie să îl încurajați să urmeze exemplul lui Samuel. Vechiul profet evreu a auzit chemarea Domnului pe când era adolescent și a răspuns: „Vorbește, căci robul Tău ascultă.“² Bărbații și femeile cu cel mai mare impact asupra istoriei omenirii au fost bărbați și femei care au simțit chemarea divină și pe care au trăit-o văzându-și în continuare de profesile lor.

Cinci diferențe fundamentale

Constatând toate aceste asemănări, să nu uităm totuși că există o distanță considerabilă între adolescentul contemporan și adolescenții din trecut (chiar și din trecutul recent); această distanță este dată de contextul cultural modern în care tinerii se confruntă cu provocările descrise mai sus. Care sunt principalele diferențe culturale?

² 1 Samuel 3:10.

CE ÎNSEAMNĂ ADOLESCENȚA ASTĂZI

1. Tehnologia

Una dintre diferențele cele mai evidente constă în faptul că adolescenții contemporani au crescut într-o lume a tehnologiei ultraavansate. Părinții lor au crescut cu telefoane mobile, televiziune prin cablu și începuturile internetului, însă adolescenții „nativ digitali“ ai zilelor noastre aproape că nu concep lumea fără internet mobil, rețele sociale și săli de clasă tehnologizate. Orice film realizat vreodată este disponibil în flux continuu; orice cântec interpretat vreodată poate fi ascultat pe Spotify, grație omniprezentului telefon inteligent al adolescentului.

Totodată, adolescentul contemporan a crescut fără amintiri „dinaintea internetului“; adolescentul și internetul s-au dezvoltat împreună. Ceea ce noi numeam odată „autostrada informațională“ a crescut, devenind o vastă rețea mobilă ce îi influențează atât pozitiv, cât și negativ pe adolescenții de astăzi. Pe lângă accesul direct la ultimele nouăți în materie de filme, modă, muzică și sport, le mai sunt oferite și informații la cald, permitându-le să știe în orice moment unde sunt prietenii lor și cine s-a mai despărțit de cine. De fapt, prin proliferarea rețelelor sociale și a actualizărilor rapide, internetul nu doar că a depășit telefonul tradițional ca metodă de comunicare cu prietenii și de discutare a ideilor, ci l-a acaparat literalmente. Aveți mult mai multe șanse să vă vedeți copilul adolescent scriind mesaje, navigând pe internet și/sau jucând un joc video (adesea simultan) pe telefon decât să îl auziți vorbind la acel telefon. Astfel de realități tehnologice îl pun pe adolescent în legătură cu lumea și pun lumea în legătură cu el. Adolescenții de astăzi sunt expuși unui număr

de stimuli culturali mult mai mare decât ar fi putut visa părinții la vîrstă lor.

2. Cunoașterea violenței și expunerea la aceasta

O a doua diferență culturală este generată de faptul că adolescenții noștri cresc cunoscând mult mai bine comportamentul violent al oamenilor. Pe de o parte, această cunoaștere se datorează progreselor tehnologice, mass-media redând mai multă violență, dar pe de altă parte ea reflectă pur și simplu setea, dacă nu obsesia pentru violență a culturii noastre. De multe ori filmele, cântecele și romanele noastre se întrec în scene violente. Un sondaj efectuat în rândul tinerilor a arătat că 36% dintre adolescenți văzuseră în ultima lună un film sau o emisiune de televiziune cu un conținut ridicat de violență.

Este interesant de remarcat că, potrivit sondajului, opt din zece adolescenți (78%) au declarat reprezentanților Gallup că „nu îi deranjează să vadă filme sau emisiuni violente“. Cu toate acestea, 53% dintre ei au fost de acord cu ideea că „violența prezentată de televiziuni și în filme transmite tinerilor mesaje nepotrivite“. Același sondaj a indicat că 65% dintre adolescenți intervievați consideră că „filmele și televiziunea au o mare influență asupra atitudinii tinerilor de astăzi“.³ Expunerea la violență nu se limitează la mass-media și la filme. Numeroși adolescenți contemporani au trăit chiar ei experiența violenței. Și-au văzut tații brutalizându-le fizic mamele sau au fost ei însăși victime ale maltratărilor fizice din partea taților, a taților vitregi sau a altor adulți. Majoritatea adolescenților recunosc că școlile de stat găzduiesc deseori scene violente.

³ YOUTHviews 6, nr. 7, martie 1999, p. 3.

CE ÎNSEAMNĂ ADOLESCENȚA ASTĂZI

Unii adolescenți chiar se dedau la violență, inclusiv la omoruri. Deși rata generală a omorurilor din Statele Unite a rămas relativ constantă în ultimii treizeci de ani, rata omorurilor comise de tineri a crescut continuu. Cea mai mare creștere s-a înregistrat de la mijlocul anilor 1980 până la mijlocul anilor 1990, perioadă în care numărul crimelor săvârșite de tineri a sporit cu 168%. Conform FBI, în SUA au loc anual circa 23 000 de omucideri, dintre care 25% au drept autor o persoană în vîrstă de cel mult douăzeci și unu de ani.⁴ Din fericire, statisticile ultimilor ani indică o reducere a violenței în rândul tinerilor, dar în multe comunități violența tinerilor rămâne cea mai gravă dintre probleme.

3. Familia fragmentată

Al treilea factor cultural care influențează adolescentii contemporani este natura fragmentată a familiei americane moderne. Potrivit unui sondaj adresat tinerilor, efectuat de Gallup cu câțiva ani în urmă, patru din zece adolescenți americani (39%) locuiesc doar cu unul dintre părinți. În opt din zece cazuri, părintele care lipsește este tatăl. Același sondaj a arătat că 20% dintre adolescentii americanii locuiesc cu tatăl vitreg sau cu un alt bărbat care are o relație cu mama lor.⁵ Sociologii au constatat că „mai mult ca oricând, familiile noastre nu mai seamănă unele cu altele: avem tați care lucrează în timp ce mamele se ocupă de casă; tați și mame care lucrează și unii și alții, în afara casei; părinți singuri; părinți recăsătoriți care cresc împreună copii fără legături de sânge; cupluri fără copii;

⁴ James Garbarino, *Lost Boys: Why Our Sons Turn Violent and How We Can Save Them*, Free Press, New York, 1999, pp. 6–7.

⁵ YOUTHviews 5, nr. 9, mai 1998, p. 2.

cupluri necăsătorite cu și fără copii; părinți gay. Trăim o perioadă de schimbări istorice în viața familiei americane.⁶ Un alt cercetător notează: „Încă nu deținem date privind consecințele acestei fragmentări, însă o perspectivă sociologică sugerează o legătură directă cu multe dintre presiunile sociale la care suntem martori zi de zi. Unele atitudini, stresul, alienarea... și scăderea puterii de concentrare sunt direct legate de presiunile adaptării la noi tipuri de familie.”⁷ Faptul că adolescentii zilelor noastre cresc adesea fără prezența familiei extinse nu este o nouitate. James Comer, directorul Centrului de Studiere a Copilului de la Universitatea Yale, consideră acest lucru ca fiind un factor aproape la fel de hotărâtor precum dezintegrarea familiei-nucleu. Despre propria copilărie, Comer povestește: „Între casa noastră și școală se găseau cel puțin cinci prieteni apropiati ai părinților mei care să raporteze toate proștiile pe care le făceam. Pentru puștii de azi nu mai există astfel de oameni.”⁸ În trecut, adolescentii se puteau baza pe familiile largite, pe relațiile sănătoase cu vecinii, pe biserică și pe grupuri ale comunității. De cele mai multe ori, adolescentii (și părinții) de azi nu au astfel de sisteme de sprijin.

4. Cunoașterea sexualității și expunerea la aceasta

Atmosfera vădit sexuală de astăzi, cea în care cresc adolescentii noștri, este foarte diferită. Membrii generației *baby boom* a anilor '60 s-au răzvrătit împotriva moravurilor sexuale tradiționale ale părinților lor, dar nu au uitat care

⁶ Jerrold K. Footlick, „What Happened to the American Family?”, în *Newsweek*, ediție specială, iarnă/primăvară, 1990, p. 15.

⁷ Eric Miller în colaborare cu Mary Porter, *In the Shadow of the Baby Boom*, EPM Communications, New York, 1994, p. 5.

⁸ Richard Louv, *Childhood's Future*, Anchor, New York, 1990, p. 6.

CE ÎNSEAMNĂ ADOLESCENȚA ASTĂZI

sunt regulile sexuale și uneori chiar s-au simțit vinovați că le încalcă. Însă adolescentul de acum a crescut într-o lume lipsită de reguli sexuale. Filmele, mass-media și muzica pun semnul egalității între sex și iubire și prezintă actul sexual ca pe o parte integrantă a unei relații profunde. Astfel, foarte mulți adolescenti și-au deja început viața sexuală.

Adolescenții care nu și-au început viața sexuală au frământări precum: *Ratez oare ceva important? E ceva în neregulă cu mine?* Pe de altă parte, cei care sunt activi din punct de vedere sexual au altfel de sentimente negative: de multe ori se simt folosiți, abuzați și goi pe dinăuntru.

Adolescentul contemporan trăiește într-o lume în care sexul este parte integrantă a unei relații, dar și în care, din ce în ce mai des, tinerii locuiesc împreună înainte de căsătorie, iar relațiile homosexuale sunt promovate ca stil de viață alternativ. Mai mult decât atât, cuvintele *bisexual* și *transsexual* fac parte din vocabularul de bază al adolescentului modern. Într-un sens cât se poate de real, sexul a devenit zeul Americii, varietatea „altarelor” și a locurilor de „venerare” fiind pe măsura imaginației umane. Acesta este universul în care adolescentul zilelor noastre trebuie să străbată apele oricum însăjătoare ale proprietății sexualității, ce începe să se manifeste.

5. Neutralitatea valorilor morale și religioase

În fine, adolescentul contemporan crește într-o lume cu adevărat postcreștină. În domeniul religiei și al moralei nu există certitudini. De cele mai multe ori, generațiile anterioare de adolescenti americani puteau oferi o definiție pentru comportamentul moral și cel imoral, astfel de judecăți morale bazându-se în primul rând pe scrierile iudeo-creștine. Adolescentul contemporan nu are